

AVRUPA TOPLULUKLARI KOMİSYONU

Brüksel, 29.6.2005
COM(2005) 290 final

**Komisyon dan Konsey e, Avrupa Parlamentosuna,
Ekonomik ve Sosyal Komiteye ve Bölgeler Komitesine Bildirim**

**AB VE ADAY ÜLKELER ARASINDA
SİVİL TOPLUM DİYALOĞU**

{SEC(2005) 891}

DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI MÜSTEŞARLIĞI
Avrupa Birliği ile İlişkiler Genel Müdürlüğü
tarafından tercüme edilmiştir

Eylül 2005

1. NEDEN AB İLE ADAY ÜLKELER ARASINDA BİR “SİVİL TOPLUM DİYALOĞU”?

1.1. Giriş

Avrupa Birliğinin 1 Mayıs 2004 tarihinde on yeni üye ülkeyi içine alarak genişlemesi, Avrupa kıtasının bütünlüğünü daha da güçlendirmiş, barışı, istikrarı ve güvenliği artırmıştır. Bununla birlikte, son genişlemeden alınması gereken derslerden biri, AB üyesi devletlerin vatandaşlarının yeterli bir şekilde bilgilendirilmemiş veya hazırlanmamış olmalarıdır. AB'nin gelecekteki genişlemeleri, üye ve aday ülke toplumları arasında ve ayrıca AB kurumlarının dahil olacağı, güçlü, derin ve sürekli bir diyalog ile desteklenmelidir. Bu destek, bilgi eksikliğinin giderilmesine, karşılıklı olarak daha iyi bilgilenebilir ve vatandaşlar ile farklı kültürleri, siyasi ve ekonomik sistemleri yaklaştırmaya katkıda bulunarak, daha sonraki katılımların getireceği fırsatlar ve zorluklar hakkında daha güçlü bir bilinç oluşmasını sağlayacaktır.

1.2. Gelecekteki Genişlemeye İlişkin Diyalog

Bu bağlamda, Türkiye'nin katılım yolunda kaydettiği ilerlemeye ilişkin Komisyonun Ekim 2004 tarihli Tavsiye Metninde¹, üye devletler ve Türkiye arasında *endişe ve algılamaların samimi ve açık bir şekilde tartışılabilirliği* bir diyalogun geliştirilmesi önerilmiş ve *AB tarafından kolaylaştırılacak bu diyalogda sivil toplumun en önemli rolü üstlenmesi* gerektiği belirtilmiştir.

Komisyon, Türkiye'ye ilişkin olarak, karşılıklı bilgilenebilirliğin geliştirilmesini ve her iki tarafta topluma ve siyasi konulara ilişkin algılamalar hakkında tartışma yapılmasını teşvik etmeyi amaçlayan bir diyalogun özellikle gerekli olduğunu belirtmiştir. Türkiye'de kamuoyu AB üyeliğini güçlü bir şekilde desteklemektedir, ancak Avrupa Birliğinin tarihi, işleyişi, kuralları ve politikasına ilişkin bilgi yetersizdir. AB'de, gerek üye devletlerin her birinde, gerek üye devletler arasında konuya ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır. Bu konuda devam eden canlı tartışma, kültür ve din ile ilgili olanlardan daha pratik konulara kadar değişen birçok sorun üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bir taraftan, Türk Devletinin ve toplumunun AB standartlarına uymayan değerleri ve uygulamaları bulunduğu öne sürülmektedir. Diğer taraftan, Türkiye, farklı bir kültürel geçmişe sahip, ancak AB üyesi ülkelerde olduğu şekilde demokratik ilkelere bağlı bir ülke olarak tanımlanmaktadır. Büyüklüğü, geliri ve coğrafi konumu bakımından Türkiye'nin katılımının muhtemel etkisi de geniş çapta tartışılmaktadır.²

17 Aralık 2004 tarihli Zirve, Avrupa Komisyonunun tavsiyesini uygun bulmuş ve “*Katılım müzakerelerine paralel olarak, Birlik her aday ülkeyle kapsamlı bir siyasi ve kültürel diyaloga³ girecektir. Kişileri bir araya getirerek karşılıklı anlayışı iyileştirmek amacıyla, bu*

¹ Komisyondan Konseye ve Avrupa Parlamentosuna Bildirim, Türkiye'nin Katılım Yolunda Kaydettiği İlerlemeye İlişkin Avrupa Komisyonunun Tavsiye Metni-COM (2004) 656. 17 Aralık 2004 tarihli Zirve Sonuç Bildirgesinde, Türkiye ile katılım müzakereleri Ankara Anlaşmasının uyarlanmasına ilişkin protokolün imzalanmasından ve Komisyon tarafından belirlenen altı adet kanunun yürürlüğe girmesinden sonra, 3 Ekim 2005 tarihinde başlayacağı belirtilmiştir. (Brüksel Zirvesi, 16-17 Aralık 2004, Başkanlık Sonuç Bildirgesi 17.12.2004 No: 16238/1/04 Rev1).

² Bu konuda, Komisyon tarafından hazırlanan “Türkiye'nin Üyelik Perspektifinden Kaynaklanan Hususlar-SEC (2004) 1202” adlı belgeye de bakınız.

³ Türkiye ile siyasi diyalog, siyasi kriterlerin düzenli olarak izlenmesi çerçevesinde gerçekleşmekte ve demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan haklarına ve azınlıklara saygı ile ilgili Kopenhag siyasi kriterlerine uyum

kapsamlı diyalog sivil toplumu da kapsayacaktır.” şeklindeki ifade ile Komisyonun tavsiyesinin kapsamını genişletmiştir.

Sivil toplum diyalogu⁴, böylece, Türkiye’ninkinden bir ölçüde farklı nitelikte olmakla birlikte, Hırvatistan’ı da ilgilendirmektedir⁵. Hırvatistan ile diyalog, özellikle AB değerlerinin ve standartlarının daha iyi bir şekilde anlaşılmasını ve kabul edilmesini sağlayacak şekilde, Hırvatistan’da AB üyeliği konusunda kamuoyundaki tartışmaların artırılmasını amaçlamaktadır. Daha genel nitelikteki siyasi konulara ilaveten, bu diyalog, AB müktesebatının belirli alanlarında (örneğin, çevre, gıda güvenliği, tüketicinin korunması ve dış yardım alanındaki yükümlülükler) özellikle önem taşımaktadır.

Haziran 2003 Selanik Zirvesinde, AB, Batı Balkanların geleceğinin Avrupa Birliğinde olduğunu vurgulamıştır. Zirve, her ülkenin Kopenhag kriterlerini karşılama ve istikrar ve ortaklık sürecinin şartlarını yerine getirme konusunda kaydettiği ilerlemeye bağlı olarak ve Avrupa Komisyonunun görüşü temelinde, katılım müzakerelerinin açılmasına karar verebilir. Bu bağlamda, mevcut aday ülkelerde halen devam etmekte olan ve gelecekte yapılması düşünülen bir dizi faaliyet, uygun olduğu ölçüde diğer Batı Balkan ülkeleri için de öngörülebilir.

Türkiye ve Hırvatistan ile geliştirilecek olan sivil toplum diyalogunun temel amacı, sonraki genişlemelerin doğuracağı fırsat ve zorlukların ele alınarak, AB ve aday ülke kamuoylarının daha iyi bir şekilde bilgilendirilmesidir. Türkiye bakımından bu diyalog, her iki tarafta, toplum ve devlet tarafından ifade edilen mevcut kültür ve değerlere ilişkin algılamalar hakkında bir tartışma yapılmasını teşvik edecektir. Bu amaçlara ulaşmak için, söz konusu diyalog, sivil toplumun ilgili aday ülkelerin siyasi, kültürel ve ekonomik kalkınmalarına artan biçimde katkıda bulunması suretiyle ikili ilişkileri artıracaktır. Bu diyalog, böylece, katılım için gerekli siyasi kriterlere uygun olarak, aday ülkelerde, insan hakları ve demokrasinin güçlendirilmesi bakımından kilit role sahip canlı ve faal bir sivil toplumun daha da geliştirilmesini destekleyecektir.

Sivil toplum diyalogunun amaçları, kısaca aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Üye devletlerde ve aday ülkelerde, sivil toplumun tüm kesimleri arasında temasları ve deneyim paylaşımını güçlendirmek;
- Gelecekteki genişlemelerin yaratacağı fırsatlar ve zorlukların daha iyi bir şekilde anlaşılmasını sağlayacak şekilde, ilgili aday ülkeler hakkında (tarih ve kültürleri de dahil olmak üzere) Avrupa Birliğinde daha iyi bilgi edinilmesini sağlamak;

için Türkiye’nin kaydettiği ilerlemenin sürekli izlenmesinden oluşmaktadır. Komisyon konu ile ilgili olarak Türkiye ile düzenli toplantılar yapmaktadır.

⁴ Bu belgede sözü edilen “sivil toplum diyalogu”, esasen, Komisyonun Tavsiye Metninde Türkiye’ye yönelik olarak öngörülen üç ayaklı politikanın üçüncü ayağını oluşturmaktadır. İlk ayak, Türkiye’de siyasi reform sürecinin güçlendirilmesine odaklanmıştır. İkinci ayak, müzakerelerin gözden geçirilmiş bir metodolojik yaklaşım uyarınca yürütülmesine ilişkindir. Üçüncü ayak ise AB-Türkiye diyalogu hakkındadır.

⁵ 17-18 Haziran 2004 Zirvesinde alınan Hırvatistan’ın aday ülke ilan edilmesi kararının ardından, 16-17 Aralık 2004 Zirvesinde, Lahey’deki Eski Yugoslavya İçin Birleşmiş Milletler Uluslararası Ceza Mahkemesi ile tam işbirliği yapılması koşuluyla, katılım müzakerelerinin 17 Mart 2005 tarihinde açılmasını kararlaştırmıştır. Bununla birlikte, tam işbirliği yapılmaması nedeniyle, 16 Mart 2005 tarihinde Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyi tarafından, Hırvatistan’ın adı geçen mahkeme ile tam olarak işbirliği yaptığının teyit edilmesine kadar, müzakerelerin başlaması ertelenmiştir.

- Temelini oluşturan değerler, faaliyetleri ve politikaları da dahil olmak üzere, Avrupa Birliğinin aday ülkelerde daha iyi anlaşılmasını sağlamak.

1.3. Sivil Toplumun Tanımı

Sivil toplum kavramı birçok şekilde tanımlanabilmesine karşın, sivil toplum diyalogu çerçevesinde mümkün olan en açık ve kapsamlı tanım kullanılacaktır⁶. Böylelikle, sivil toplum aşağıdakileri kapsamaktadır:

- işgücü piyasası aktörleri, yani, sosyal taraflar (işçi sendikaları ve işveren örgütleri),
- sosyal ve ekonomik aktörleri en geniş ölçüde temsil eden kuruluşlar (örneğin, tüketici örgütleri),
- sivil toplum kuruluşları (STK'lar) ile sıradan vatandaşların yerel yaşama ve kent yaşamına katılmalarına imkân veren sosyal örgütler (örneğin, gençlik veya aile dernekleri),
- dini topluluklar ve
- medya.

Zorunlu (bazı ülkelerdeki Ticaret Odalarında olduğu gibi) veya gönüllü üyeliğe dayalı olmasına bakılmaksızın, hükümet ve kamu idaresinin dışında kalan tüm toplumsal yapılar diyaloga katılmaya teşvik edilmektedir. Eğitim, medya ve kültür sektörlerinin kilit bir role sahip olmaları beklenirken, yerel topluluklar ve belediyeler de diyaloga dahil edilecektir. Son olarak, aşağıda açıklandığı şekilde, bu diyalog, ülkelerin ve Avrupa kurumlarının kanaat önderleri arasında görüş alışverişini de kapsar.

Bu Bildirim, AB ve aday ülkeler arasında bir sivil toplum diyalogu geliştirilmesine ilişkin bir politika çerçevesi ortaya koymaktadır. Bu Bildirimde, öncelikle, ulusal düzeyde ve AB düzeyinde sürdürülen bazı faaliyetlerin güçlendirilmesine odaklanılacak ve ardından, diyalogun daha da geliştirilmesine yönelik yeni faaliyetler önerilecektir.

2. SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLERİN GÜÇLENDİRİLMESİ

2.1. Hırvatistan

Hırvatistan'daki sivil toplum, doğal olarak, kendi özel koşulları içinde gelişmiştir. AB, Hırvatistan'daki sivil toplumla, Batı Balkanlara yönelik kendi özel politikası (İstikrar ve Ortaklık Süreci) kapsamında çalışmaktadır. Bu sivil toplum diyalogu, parlamento, medya, eğitim kurumları, azınlıklar, meslek kuruluşları ve diğer sivil toplum kuruluşları dahil olmak üzere, değişik aktörleri kapsamaktadır. Bu diyalog, 1 Şubat 2005 tarihinde AB-Hırvatistan İstikrar ve Ortaklık Anlaşmasının yürürlüğe girmesinin ardından daha da güçlenmiştir. Örneğin, AB-Hırvatistan Karma Parlamento Komitesi ilk toplantısını 3-4 Mart 2005 tarihinde Zagreb'de yapmıştır.

⁶ Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi, sivil toplum örgütlerini “üyelerinin genel yarara yönelik amaç ve sorumluluklar taşıdığı ve kamu kurumları ve vatandaşları arasında aracı olarak faaliyet gösteren tüm örgütsel yapılar” olarak tanımlamaktadır.

Ayrıca, sivil toplum diyalogu, Hırvatistan'ın İstikrar ve Ortaklık Anlaşması ve katılım öncesi yardım vesilesiyle katılımının kolaylaştığı Topluluk programlarına (Araştırma ve Teknoloji Geliştirme İçin Altıncı Çerçeve Program, Gençlik, Cinsiyet Eşitliği, TEMPUS, İstihdam, LIFE-Üçüncü Ülkeler gibi programlar) giderek artan katılımından yararlanmaktadır. Bunun yanı sıra, Hırvatistan, 1 Ocak 2006 tarihi itibarıyla Altıncı Çerçeve Programa bir başlangıç eylem planı eşliğinde tam olarak katılımından sonra, Araştırma ve Teknoloji Geliştirme alanında üye ülkeler ile aynı statüye sahip olacaktır. Bu, Hırvatistan'ın bilim alanındaki sivil toplumunun AB'nin Araştırma Alanına entegre olması için benzersiz bir fırsat yaratacaktır. Komisyon, TEMPUS Programı çerçevesinde, sivil toplum aktörlerine de ulaşacak şekilde, AB ve Hırvatistan yüksek eğitim kurumları arasındaki projeleri teşvik etmek amacıyla yıllık 4 milyon euro tutarında bir bütçe tahsis etmektedir. Buna ilaveten, bir dizi üye ülke, kültür ve eğitim alanında Hırvatistan ile ikili temas ve faaliyetlerde ve değişik şekillerde işbirliğinde bulunmakta ve bunları teşvik etmektedir.

2.2. Türkiye

Türkiye ile Avrupa kurumları arasında, 1995 yılında kurulan gümrük birliğinin temelini oluşturan Ortaklık Anlaşmasının imzalandığı 1963 yılına kadar uzanan sıkı siyasi ve ekonomik bağlar mevcuttur. 1960'lı yılların başından itibaren hem kurumsal, hem de halk düzeyinde ikili yakın ilişkiler gerçekleştirilmiş ve Türkiye'nin 1999 yılında resmen aday ülke olarak tanınmasından sonra bu çalışmalar yoğunlaşmıştır. Aşağıda belirtildiği gibi, ulusal kurumlar ve Avrupa kurumları, Türkiye ile, sivil toplum diyalogu kapsamına giren bir dizi ikili faaliyet gerçekleştirmiştir. Bu faaliyetlerin devam ettirilmesi, güçlendirilmesi ve bazı durumlarda daha etkili hale getirilmesi ve daha iyi desteklenmesi gerekmektedir.

2.2.1. Ulusal Kamu Kurumları

2.2.1.1. İkili İlişkiler

Üye devletler, hareketlilik programları, burslar, medya geliştirme, sivil toplum kuruluşlarının geliştirilmesine mali destek, meslek kuruluşları arasında değişim, okul bağlantıları vb. dahil olmak üzere, karşılıklı değişimleri teşvik etme konusunda oldukça faaldirler. Buna ilaveten, üye devletler ve Türkiye arasındaki kültürel ilişkiler ileri düzeydedir ve bazı durumlarda, Türkiye'de üye devletlerle bağlantılı kültür enstitülerinin kurulması bu kültürel ilişkilerin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Türk hükümeti, kültürel etkinlikleri, halkla ilişkiler faaliyetlerini ve parlamenterler düzeyindeki temasları teşvik etme konusunda da faaldir. Bu faaliyetlerin devam etmesi, yoğunlaşması, çeşitlenmesi ve böylelikle, sivil toplum diyalogunun daha da gelişmesi beklenmektedir.

2.2.1.2. Üye Ülkelerdeki Türk Toplulukları

Üye devletler ve Türk makamları, STK'lar ile işbirliği içinde, Türk topluluklarının, buldukları ülkeler ile bütünleşmelerini kolaylaştırma konusunda da faaldirler. Türk vatandaşları, AB'de yaşayan üçüncü ülke vatandaşları içinde en büyük grubu oluşturmaktadır ve bu toplulukların varlığı, AB'de Türkiye imajının şekillenmesine yardım etmektedir⁷. Üye devletlerde yaşayan Türk topluluklarının, AB-Türkiye diyaloguna daha faal biçimde

⁷ Komisyon tarafından hazırlanan "Türkiye'nin Üyelik Perspektifinden Kaynaklanan Hususlar" adlı belgede şöyle denilmektedir: "2002 yılında, AB-15'de, kayıtlı olarak toplam 3 milyon Türk vatandaşı bulunmaktadır. Başlıca göç alan ülkeler: Almanya (göçmen işçilerin % 77.8'i veya 2.3 milyon kişi), Fransa (% 7.9 veya 230,000 kişi), Avusturya (% 4.7 veya 135,000 kişi) ve Hollanda (% 4.4 veya 128 000 kişi)".

katılmalarını teşvik etmek amacıyla, bu alandaki faaliyetler daha da desteklenmelidir. Üye devletler; üye ülkelerdeki yerel derneklerden, önde gelen Türk kökenli şahsiyetlere ve akademik uzmanlara kadar uzanan geniş bir ekip ile işbirliği içinde, projelerin uygulanmasında öncü bir rol oynamaya devam etmelidir.

2.2.2. Parlamentolar, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi ve Bölgeler Komitesi

Parlamentolar arası ilişkiler, siyasi partilerin temasları ve parlamento üyeleri arasındaki sürekli kişisel temaslar, karşılıklı anlayışın gelişmesine katkıda bulunmaktadır ve sivil toplum diyalogunun kilit bir boyutunu temsil edecektir. Avrupa Parlamentosu ve Türk muadili (TBMM) bir diyalog geliştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Özellikle, AB-Türkiye Karma Parlamento Komitesi, uzun yıllar boyunca her iki tarafın seçilmiş üyeleri arasında görüş alışverişi için bir platform teşkil etmiştir. Yararlı görüş alışverişleri ulusal parlamentolar arasında da gerçekleştirilmiştir. Bu tür faaliyetlerin artması beklenmektedir. Ayrıca, Türk parlamenterlerin danışmanları için, üye devlet parlamentolarında ve Avrupa Parlamentosunda güçlendirilmiş bir stajyerlik programı öngörülmelidir. Son olarak, Türkiye ve AB'deki siyasi partilerin gençlik ve kadın kolları arasında değişim programları teşvik edilmelidir.

Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi gibi AB kurumları, Türkiye ile bağlantı kurma konusunda faal olagelmıştır. Söz konusu Komite, daha on yıl önce, iki tarafın ekonomik ve sosyal menfaat grupları arasında diyalog ve işbirliğini geliştirmek amacıyla, Türkiye ile bir Karma İstişare Komitesi (KİK) kurmuştur. KİK, açık bir şekilde, sivil toplumlar arasındaki diyaloga katkıda bulunmakta ve bu diyalogu daha da geliştirmek için spesifik girişimler organize etmeyi öngörmektedir. Bölgeler Komitesi de, Türkiye ve üye devletlerdeki yerel topluluklar arasında diyalogun geliştirilmesine ilişkin olarak benzer bir rol üstlenmelidir.

2.2.3. AB Fonlarından Desteklenen Sürdürülmekte Olan Faaliyetler

2.2.3.1. Sivil Toplumun Desteklenmesi

Son birkaç yıl boyunca, Türkiye, sivil toplum konusunda etkileyici bir gelişme göstermiştir. Geniş kapsamlı konularla ilgilenen STK'lar, giderek artan bir şekilde seslerini duyurmaya başlamış ve sosyal ve siyasal etki merkezleri olmak için mücadele etmektedir. AB, 2001 yılından bu yana, önemli bir bileşeni Türkiye'deki STK'ların gelişmesini güçlendirmeyi amaçlayan bir Sivil Toplum Geliştirme Programı uygulamaktadır⁸. Buna ilaveten, Avrupa Demokrasi ve İnsan Hakları Girişimi, Türkiye'ye odaklanmış ve mikro ve makro projeler aracılığıyla STK'ları desteklemiştir. AB tarafından Türkiye için öngörülen katılım öncesi mali yardım programı, gelecek programlamalarda dernek kurma özgürlüğünün güçlendirilmesine ve sivil toplumun gelişmesine öncelik vermeye devam edecektir. Bu alanda, 2005 yılı için 8 milyon euro ayrılmıştır.

2.2.3.2. Sosyal Diyalog, İstihdam ve Sosyal İşler

Sosyal taraflar ve sosyal STK'lar, iş hukuku, iş sağlığı ve güvenliği, cinsiyet eşitliği ve ayrımcılıkla mücadele gibi alanlardaki AB mevzuatının irdelenmesinde ve uygulanmasında

⁸ Bu çerçevede, örneğin, sivil toplum örgütlerine destek ve yardım sağlamak için, bir Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (STGM) kurulmuş ve Yerel Sivil Girişim ve Türk-Yunan Sivil Diyalogu gibi çeşitli mikro-proje programlarına finansman sağlanmıştır.

kilit bir role sahiptir⁹. Bunlar, istihdam, sosyal içerme ve sosyal koruma stratejileri ve politikalarının hazırlanması, uygulanması ve izlenmesinde de faaldirler. Komisyon, sonuç olarak, Türkiye’de sosyal alanlardaki sosyal taraflar ve sivil toplum kuruluşları ile temaslar geliştirmeye, özellikle, bunların AB standartlarına yaklaştırılması ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından tanımlandığı şekliyle sendikal haklara tam olarak saygı gösterilmesinin sağlanması amacıyla, her zaman büyük önem vermiştir.

Komisyon, Türkiye’deki bu tür kuruluşlarla yakın bağlar kurma ve bilgi ağı oluşturma politikasına devam edecektir. Ayrıca, Türkiye’nin bu alandaki Topluluk programlarına katılımını güçlendirecektir. Türkiye, halihazırda, cinsiyet eşitliği, ayrımcılıkla mücadele, sosyal dışlanma ile mücadele ve istihdamı teşvik tedbirleri ile ilgili programlara katılmaktadır. Bu bağlamda, Türk şahısların açık teklif çağrılarında doğrudan başvurabilmesine imkan verecek ve programların sivil toplum diyalogu potansiyelini destekleyecek şekilde, Türkiye ulus-ötesi işbirliğine tüm alanlarda tam olarak katılmalıdır. Katılım öncesi fonlar, Türkiye’nin mali katkısındaki artışı finanse etmeye tahsis edilmelidir.

2.2.3.3. Topluluk Programları Socrates, Gençlik ve Leonardo da Vinci

Eğitim ve öğretim alanında yürütülen faaliyetler, muhtemelen, vatandaşlar arasındaki bağların ve karşılıklı bilgi ve anlayışın artırılması için en uygun faaliyetlerdir. Nisan 2004 tarihinden bu yana, Türkiye, tam üye olarak Topluluk Programları *Socrates*, *Gençlik* ve *Leonardo da Vinci*’ye katılmaktadır. *Socrates* programı, ulus-ötesi projeler ve tüm eğitim düzeylerinde (okul, yüksek okul ve yetişkin eğitimi) katılan ülkelerin hepsinde personel ve öğrenci hareketliliğinin desteklenmesi aracılığıyla, eğitimde Avrupa boyutunu güçlendirmektedir. *Gençlik* programı, gençlere, genç işçilere ve gençlik örgütlerine, ulus-ötesi değişim programları ile örgün olmayan eğitim faaliyetlerini geliştirme fırsatı vermektedir. Son olarak, *Leonardo da Vinci* mesleki eğitim programı, hareketliliği artırmak, yenilikçiliği teşvik etmek ve mesleki eğitimin kalitesini artırmak amacıyla mesleki eğitim alanındaki kurumsal aktörler arasında ulus-ötesi işbirliğini desteklemektedir.

2004 yılında yapılan kayda değer sayıda başvuru ve katılımcı ve 2005 sonrasında teklif çağrılarında yapılan başvurulardaki önemli sayıda artış, Türk halkının bu programlara ilişkin büyük beklentilerinin olduğunu göstermektedir. İlk yıl, bu üç programa toplam 9,000 katılımcının katıldıkları tahmin edilmektedir. Türk Ulusal Ajansı, bu rakamların 2006 yılında iki katına çıkmasını beklemektedir. Bu programlar, 17 milyon öğrencisi olan Türkiye açısından büyük bir öneme ve potansiyele sahiptir. Ayrıca, 2004 yılında diğer ülkelerden Türkiye’yi ziyaret eden öğrencilerin sayısının sınırlı olmasından dolayı, karşılıklılığı temin etmek için yapılması gereken çok şey bulunmaktadır. Türkiye’nin bu üç programa katılımı için 2005 yılında tahsis edilen miktar yaklaşık 30 milyon euro’dur (Bu miktarın yaklaşık 2/3’ü katılım öncesi Topluluk yardımından ve 1/3’ü de Türkiye ulusal bütçesinden karşılanmaktadır). Komisyon, Türkiye’nin programlara daha fazla katılmasını (örneğin,

⁹ Sosyal diyalog, sosyal alandaki AB müktesebatının ayrılmaz bir parçasıdır ve sosyal taraflar, Antlaşmanın 138’inci maddesinde öngörülen zorunlu danışma süreci ve Konsey Direktifleri vasıtasıyla uygulanabilen sözleşmeler akdedilmesi imkanı dolayısıyla, AB düzeyindeki yasama sürecinde ayrıcalıklı bir role sahiptir. Ayrıca, sosyal taraflar ve STK’lar, istihdam, sosyal içerme ve sosyal koruma alanlarındaki politikaların koordinasyonu bakımından da kilit aktörlerdir.

program hibelerinin katılım öncesi fonlardan ilave finansmanla tamamlanması imkanını araştırarak) teşvik edecektir.

2.2.3.4. Akademik Alanda Sürdürülen Diğer Faaliyetler

Ankara'daki Avrupa Komisyonu Delegasyonu tarafından yönetilen Jean Monnet Burs programı, Avrupa entegrasyonu alanında Türk gençlerin uzmanlıklarının geliştirilmesini ve Türk ve AB vatandaşları arasındaki bağların güçlendirilmesini amaçlayan mezuniyet sonrası bursları finanse etmektedir. Bu program, yaklaşık 15 yıldan beri devam etmekte olup, yüzlerce Türk bursiyerin Avrupa entegrasyonu ve uygarlığına ilişkin konular hakkında bilgi sahibi olmalarına imkan sağlamıştır. Söz konusu program, Avrupa Birliği ve Türkiye'deki akademik kurumlar arasındaki bağların güçlendirilmesinde de rol oynamıştır. Komisyon, gelecekte bütçe tahsisatını artırarak programı güçlendirecektir. Jean Monnet Mezunları Derneğinin kurulması ve programın AB ülkelerinden Türkiye'de çalışmak üzere yapılacak başvurulara da açılarak genişletilmesi gibi, ilgili başka girişimler de değerlendirilecektir.

Avrupa Komisyonu (Eğitim ve Kültür Genel Müdürlüğü) tarafından yönetilen "Üniversite Çalışmalarında Avrupa Entegrasyonu" adlı Jean Monnet Eylemi, hem üye, hem de üye olmayan devletlere açık bir girişimdir. Bu girişim, Avrupa entegrasyonu çalışmalarında akademik mükemmelliği teşvik etmeyi ve mevcut Avrupa entegrasyonu politikası önceliklerine ilişkin akademik çalışmaları geliştirmeyi amaçlamaktadır. Söz konusu girişim, Jean Monnet profesörlerini, politika üretenleri ve sivil toplumu bir araya getirerek üst düzey konferansları ve tematik grupları desteklemektedir. Halihazırda, Türkiye'deki üniversitelerde 7 adet Jean Monnet Kürsüsü ve 26 adet Jean Monnet Modülü veya Kursu bulunmaktadır. Avrupa Komisyonu, Türk akademik dünyası ile Avrupa Birliği akademisyenleri arasında Avrupa entegrasyonuna ilişkin konular hakkındaki diyalogu artırmanın bir yolu olarak, Türk üniversitelerini daha fazla katılımında bulunmaya davet etmektedir.

2.2.3.5. Araştırmada İnsan Kaynakları ve Mobilite Eylemleri (Marie Curie Eylemleri)

Marie Curie Eylemleri; araştırma, teknoloji geliştirme ve demonstrasyon alanındaki Çerçeve Programlara Türkiye'nin tam katılımı çerçevesinde, araştırma becerilerinin geliştirilmesi ve transfer edilmesi, her düzeydeki araştırmacı için kariyer imkanlarının güçlendirilmesi ve genişletilmesi ve Avrupa araştırma alanında mükemmelliğin teşviki için hazırlanmış, bir dizi tutarlı ve iyi organize edilmiş hareketlilik programı sunmaktadır.

3. ÖNGÖRÜLEN YENİ FAALİYETLER

Aşağıda özetlenen yeni faaliyetler, sürdürülmekte olanların tamamlanmasına yöneliktir. Bununla birlikte, sivil toplum diyalogunun geliştirilmesi, gelecekte katılım müzakerelerine eşlik edecek uzun vadeli bir süreçtir. Dolayısıyla, sivil toplum tarafından ifade edilen ihtiyaçlar ve öneriler doğrultusunda gelişmesi gerektiğinden, kapsamının önceden tam olarak tanımlanması mümkün değildir.

Avrupa Komisyonu, tüm faaliyetlerde, sivil toplum diyalogu çerçevesinde yer alan projeleri kolaylaştırmak ve desteklemek suretiyle bir rol oynayacaktır. Komisyon, proje sonuçlarının desteklenmesine de yardımcı olacaktır. Bununla birlikte, girişimde bulunulması, geliştirilecek spesifik konuların seçilmesi ve diyalogun yürütülmesinde aktif rol alınması, sivil toplum aktörlerine bağlı olacaktır.

3.1. Hırvatistan

Hırvatistan ile sivil toplum diyalogu, çeşitli faktörler ışığında (örneğin, AB-Hırvatistan ilişkilerinin derinleşmesi, bölgesel işbirliğinin güçlenmesi ve bölgedeki uzlaşmanın daha da ileriye gitmesi) gelişecektir. Türkiye için daha detaylı olarak özetlenen, sürdürülmekte olan ve gelecekte yapılması planlanan bir dizi faaliyet, gerektiğinde Hırvatistan için de aynen öngörülebilir veya daha da geliştirilebilir. Örneğin, Hırvatistan ile diyalog, AB'ye katılım sürecinin uygulamadaki etkisi ile daha doğrudan bağlantılı alanlarda daha fazla geliştirilirse yarar sağlayacaktır. Bu, AB entegrasyonunun faydalarının ve zorluklarının daha iyi anlaşılmasını sağlayacak ve AB'nin temel değerlerine ilişkin bir tartışmayı teşvik edecektir. Bu amaca yönelik olarak, AB ve Hırvatistan'daki ekonomik ve sosyal taraflar, STK'lar, meslek kuruluşları, iş çevreleri ve medya arasındaki temaslar ve dini topluluklar gibi önemli diğer sivil toplum aktörlerinin katılımı cesaretlendirmelidir.

3.2. Türkiye

3.2.1. STK'lar, Sosyal Taraflar ve Meslek Kuruluşları

3.2.1.1. Uzun Dönemli Ortaklıklar

Türkiye'de sivil toplumun gelişmesine destek konusunda edinilen deneyime dayanarak, Komisyon, STK'lara ve diğer sivil toplum kuruluşlarına, en iyi uygulamaların karşılıklı değişimi vasıtasıyla karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmaları ve işbirliğini temin etmeleri amacıyla, AB'deki muadilleriyle ikili değişim projelerini ortaklaşa finanse etmeleri için gerekli yardımı sağlamak üzere bir sivil toplum diyalogu yardım programı oluşturacaktır.

Uluslararası ilişkilerinin bu şekilde artması, Türk STK'larının daha güçlü hale gelmelerine ve AB tartışmalarına daha aktif olarak katılmalarına yardımcı olacaktır. Gençlik, cinsiyet eşitliği, çevre, tüketici hakları, kültürel haklar, medeni haklar ve insan hakları, sosyal dışlanma ve her türlü ayrımcılıkla mücadele gibi kritik alanlarda faaliyet gösteren kuruluşlar, AB'deki muadilleriyle bir diyalog kurma konusunda özellikle teşvik edilmelidir. AB ve Türk STK grupları arasında uzun dönemli ve kalıcı ilişkiler oluşturmaya yönelik projelere, uygun olduğu ölçüde, öncelik verilmelidir. Ayrıca, merkeze uzak bölgelerde bulunan veya şimdiye kadar AB kaynaklı projelerde nadiren yer almış STK'ların, proje hazırlayıcılar ve partnerleri tarafından projelere dahil edilmesini sağlamak için çaba sarf edilecektir.

Sivil toplum diyalogu, her iki tarafın iş çevreleri, meslek kuruluşları ve sosyal taraflarını da içerecektir. Komisyon, bu bağlamda, Türkiye ve AB'deki ilgili kuruluşlar arasında uzun dönemli ortaklıkları destekleyecektir. İki taraftan sektörel kuruluşlar arasındaki ve Türk kuruluşları ile AB'de yerleşik partnerleri arasındaki ortaklıklar da teşvik edilecektir. AB ve Türk muadilleri arasında, özellikle tarım sektörü, yargı, avukatlar ve bunlarla ilgili meslek kuruluşları ve eşitlik kurumlarını içeren değişim programları geliştirilmelidir.

3.2.1.2. Cinsiyet Eşitliği

AB ve Türkiye'de kadın haklarını ve fırsat eşitliğini savunan örgütler arasında oluşturulacak daha sıkı bağlarla, sivil toplum diyalogu, Türk toplumsal yaşamının tüm alanlarında kadının konumunun ve katılımının güçlendirilmesi ve Avrupa Parlamentosunun Türkiye'de kadınların sosyal, ekonomik ve siyasi yaşamdaki rolü ile ilgili son raporunda¹⁰ yer alan tavsiyelerde de dikkat çekilen diğer sorunların (aile içi şiddet gibi) ele alınması hedeflerine katkıda

¹⁰ Avrupa Parlamentosunun Taslak Raporu (A6-0175/2005) final.

bulunacaktır. Kadınların işgücü piyasasında ve siyasi karar alma mekanizmalarında (ulusal, bölgesel ya da yerel düzeyde) temsil edilmelerine özel önem verilmesi gerekecektir. Komisyon, bu Bildirim kapsamındaki tüm faaliyetlerde, cinsiyetler arası eşitlik ve fırsat eşitliği boyutuna yer verilmesine çalışacaktır.

3.2.2. AB-Türkiye İş Konseyi

İş sektörü, ikili ticareti ve yatırım akışlarını geliştirmek, değişim programlarını kolaylaştırmak ve karşılıklı bilgi alışverişini artırmak suretiyle geçmişte yapılan görüşmelerde önemli bir rol oynamıştır. Katılım müzakereleri sırasında Merkezi Avrupa aday ülkelerinde başarıyla yürütülen benzer projeler dikkate alınarak, bir Avrupa-Türkiye İş Konseyinin kurulması imkanı araştırılacaktır. Bu Konsey, ticaret ve yatırımları daha da geliştirme hedefi doğrultusunda Avrupa kurumları ile yerel iş örgütleri arasında bir bağlantı noktası olarak, Türkiye’de faaliyet gösteren belli başlı AB şirketleri ile muadil Türk şirketleri için bir forum işlevi görebilir.

3.2.3. Yerel Topluluklar ve Kardeş Kent Uygulaması

Yerel topluluklar arasında ulus-ötesi işbirliğinin sağlanması, barış, istikrar ve demokrasiyi güçlendirmek açısından önemli bir unsurdur. Yerel belediyeler arasında kardeş kent uygulaması; Avrupa’da İkinci Dünya Savaşını sona ermesinden itibaren, komşu ülkeler arasında yaşanmış olumsuzlukların üstesinden gelmek, insanları bir araya getirmek ve karşılıklı güçlü bağlar kurmak için bir araç olarak, güçlü biçimde gelişmiştir. Şimdiye kadar, yeni üye devletler de dahil olmak üzere, AB’de yaklaşık 13,000 belediye kardeş kent uygulamasına gitmiştir.

Türkiye ile ilgili olarak, son yıllarda AB kentleriyle bir dizi kardeş kent uygulaması gerçekleştirilmiş olmasına karşın, böyle verimli bir işbirliği aracının daha da geliştirilmesine ilişkin genel bir çerçeve bulunmamaktadır. Sivil toplum diyaloğu ile Komisyon, karşılıklı bilgi alışverişini güçlendirmek, ortak projeler geliştirmek, ortak ilgi alanına giren konularda seminerler düzenlemek ve yerel halkın katılımını teşvik etmek amacıyla, AB ve Türk kentleri arasında kardeş kent uygulamalarının nasıl desteklenebileceğini inceleyecektir. Bu Bildirim kapsamına giren diğer faaliyetlerle ilgili olarak ise, merkeze uzak veya dezavantajlı bölgelerde bulunan yerel toplulukların bu faaliyetlere dahil olması için özel çaba gösterilecektir.

Özellikle, faal bir Avrupa vatandaşlığını teşvik etmek amacıyla, Komisyon, 2007-2013 dönemi için “Avrupa için Vatandaşlar” adını taşıyan bir Topluluk Programı önermiştir. Bu Program, değişik ülkelerin vatandaşları ve sivil toplum örgütleri arasında işbirliğini destekleyecektir. Program ayrıca, özellikle mevcut ve gelecekte üye olacak devletler arasında vatandaşların ve örgütlerin ulus-ötesi değişim programlarına ağırlık verecektir. Programın yaklaşık % 40’ı kardeş kent uygulamalarına ve vatandaş projelerine ayrılacaktır. Türkiye, bu Programa, Topluluk programlarına katılmasına ilişkin çerçeve anlaşmada yer alan koşullar uyarınca, finansmanı kısmen katılım öncesi yardım fonlarından karşılanmak üzere katılabilir.

3.2.4. Gençler, Üniversite Öğrencileri ve Mesleğe Yeni Başlayanlar İçin Değişim Programları

Komisyon, AB ve aday ülkeler arasında bu alandaki değişim programlarına ağırlık verecek ve bu amaçla aday ülkelerin devam etmekte olan ilgili AB değişim programlarına katılmalarını teşvik edecektir. Bunun dışında, bu alanda yeni girişimlerde bulunmak kapsamında,

Komasyon, AB ve Türkiye deki üniversiteler ve eğitim sektörüyle yaygın bir istişare süreci başlatacaktır.

Eğitim alanında, Komasyon, mevcut mekanizmaların tüm hedef gruplara ulaşmak bakımından yeterli olup olmadığını değerlendirecektir. Örneğin, orta okul öğrencilerine yönelik değişim programlarına veya tarih bilgisinin karşılıklı olarak geliştirilmesine yönelik projelere daha fazla destek sağlanabilir. Tartışılabilir diğer projeler arasında, 18 yaşın altındaki öğrenciler için on-line etkinlikler (AB katılım müzakereleri tartışmalarına on-line katılmak gibi) yer alabilir.

Komasyon, AB’de ve Türkiye’de yerleşik üniversiteler arasında daha sıkı bir kurumsal işbirliğinin teşvik edilmesini amaçlamaktadır. Bu işbirliği sadece tecrübe alışverişi ve müfredatın geliştirilmesini değil, aynı zamanda her iki tarafın öğrencilerine de açık olan, ortak bağımsız akademik kurumların oluşturulmasını da kapsamalıdır. Bu kurumlar, AB ve Türk kimliği, tarihi, kültürü ve uygarlığı ile ilgili araştırma ve eğitim faaliyetleri yürütmeli ve AB entegrasyonu konusunda eğitim programları geliştirmelidir. Bu bağlamda, Komasyon, lisans ve lisans-üstü eğitim veren tanınmış AB ve Türk akademik kuruluşlarının yerel şubeler açmasını destekleyebilir. Alternatif olarak, Komasyon, ortak fakültelerin ya da enstitülerin kurulması amacıyla, AB çalışmalarına ağırlık veren Türkiye’de yerleşik akademik kuruluşlar ile benzer lisans ve lisans-üstü eğitim veren AB’de yerleşik akademik kuruluşlar arasındaki bağların güçlenmesini teşvik edebilir.

Bunun dışında, Komasyon, AB-Türkiye diyalogu bakımından önem taşıyan hukuk, ekonomi, sosyal bilimler ve tarih alanlarında, AB ve Türkiye’deki akademik kuruluşlar arasında işbirliğini destekleyecektir. Bu alanların tümünde, Türk ve Avrupalı akademisyenlerin ortaklaşa yapacağı araştırma ve yayınlar teşvik edilecektir. Seminer, konferans ve atölye çalışmaları gibi entelektüel tartışmaların düzenlenmesi de aynı şekilde teşvik edilecektir. Son olarak, Komasyon, değişik alanlarda çalışan meslek sahibi gençlerin değişim programlarından yararlanabilmesini teşvik amacıyla kısa dönemli bir staj programı geliştirme imkanını araştıracaktır.

3.2.5. Kültürel Değişim Programları

Kültürler arası değişim programlarının geliştirilmesi, sivil toplum diyalogu bağlamında önemli bir rol oynamaktadır ve buna öncelik verilecektir. Şu an tek bir program altında birleştirilmiş ve Ankara’daki Avrupa Komasyonu Delegasyonu tarafından yürütülen yeni kuşak “Avrupa Ufukları” (*European Horizons*) ve “Mozaik” (*Mosaic*) programları çerçevesinde, Komasyon, kültür ve sanat alanlarında faaliyet gösteren Türk ve AB STK’ları için sınır ötesi işbirliğini temin edecektir. Bu, örneğin, ortak atölye çalışmalarının ve on-line kültür forumlarının finansmanını kapsayacaktır. İki farklı eylem paketi öngörülebilir: Bunlardan biri çocuklar için (halihazırda desteklenen Türk-Avrupa Çocuk Orkestrası gibi) ve daha geniş olan diğeri ise, görsel sanatlardan kültür alanındaki eğitime ve kültür mirasından popüler kültüre kadar uzanan geniş bir yelpazede, yetişkinler için düşünülebilir.

Ayrıca, Türk sanatının AB’de ve AB sanatının Türkiye’de tanıtılması için, Komasyon, sergi, festival, konferans ve sanatçılar için değişim programları gibi düzenli kültürel etkinlikleri destekleyecektir. Buna ilaveten, sanat alanında bir Avrupa-Türkiye kültür ödülü verilecek ve Türk kültür sektörünün mevcut Avrupa Topluluğu ödülleri katılması teşvik edilecektir. Son olarak, Komasyon, kültür alanındaki Türk STK’larının AB ağlarına ve AB’deki STK’lara erişimini faal biçimde teşvik edecek ve onları sınır ötesi işbirliği konusundaki mevcut olanaklar hakkında bilgilendirecektir.

3.2.6. Topluluk Kültür ve Medya Programlarına katılım

Türkiye halihazırda, iki önemli alanda AB ve Türkiye arasında karşılıklı ilişkilerin geliştirilmesi bakımından kilit rol oynayabilecek iki Topluluk Programına (Kültür 2000 ve MEDIA Plus) katılmamaktadır. Kültür 2000 Programı kapsamında, kültür ve sanatın tüm alanlarındaki (gösteri sanatları, plastik ve görsel sanatlar, edebiyat, kültür mirası, kültür tarihi vb.) işbirliği projelerine hibe sağlanmaktadır. MEDIA Plus'ın amacı ise, görsel-işitsel sektöründeki profesyoneller için eğitim girişimleri, üretim projelerinin (sinema filmleri, televizyon filmleri, belgeseller, çizgi film ve yeni medya) desteklenmesi ve Avrupa görsel-işitsel eserlerinin dağıtımı ve desteklenmesi gibi bir dizi destek tedbiriyle Avrupa görsel-işitsel sektörünün rekabet gücünü artırmaktır.

Komasyon, özellikle AB-Türkiye kültürler arası diyalogunun ve karşılıklı bilgilendirilmenin teşvik edilmesi amacıyla, Türkiye'nin Kültür 2000 Programı ile bunun devamı programlara katılımını memnuniyetle karşılar. Komasyon, özellikle Avrupa içerikli televizyon ve sinema eserlerinin üretilmesinde oynayacağı katalizör rolü açısından, Türkiye'nin MEDIA Plus programına katılımını da desteklemektedir. Bununla birlikte, aday ülkelerin bu Programa katılması, Programın hukuki dayanağı uyarınca, söz konusu ülkelerin görsel işitsel alandaki mevzuatının mukabil AB müktesebatı ile uyumlu olup olmadığı konusunda yapılacak bir ön incelemeye tâbidir. Komasyon, bu programın olanaklarından yararlanabilmesi için, Türkiye'yi bu alandaki mevzuatını mümkün olduğu kadar çabuk uyumlaştırması doğrultusunda teşvik etmektedir.

3.2.7. Yabancı Dil Eğitimi

Türkiye'deki sivil toplum örgütleri (özellikle merkeze çok uzak illerde yerleşik olanlar) ile AB'deki muadilleri arasında işbirliğinin güçlendirilmesindeki başlıca engellerden biri de yabancı dil bilgisi eksikliğidir. Bu sorun, STK'ların sadece kültür alanında faaliyet gösterenleriyle kalmayıp, büyük bir bölümü için geçerlidir ve bu Bildirim kapsamındaki tüm alanları etkilemektedir. Bundan dolayı, Komasyon, yabancı dil öğrenmeye ve Türkçeden yabancı dile, yabancı dilden Türkçeye yazılı ve sözlü tercümeyle yönelik faaliyetleri destekleyecektir. Komasyon, yabancı dil eğitiminin gerçekleştirilmesi konusunda üye devletlerin kültür örgütleriyle birlikte çalışacak ve öncelikli alanları belirleyecektir.

3.2.8. Kamuya Açık Tartışmalara Katılım (On-line Tartışmalar Dahil)

Komasyon, karşılıklı anlayışı güçlendirmek amacıyla, genişleme süreci, Türkiye'nin katılım beklentisi ve sivil toplum diyalogu ile ilgili tüm kültürel, siyasal ve kurumsal konular hakkında her iki tarafın aktörlerinin de katılacağı kamuya açık bir tartışma yapılmasını teşvik hususunda her türlü çabayı gösterecektir. AB'den ve katılım sürecindeki ülkelere belli başlı kanaat önderleri, AB üyesi ülkelere yapılacak çoklu ortam (multimedya) tartışmalarına katılmaları için davet edilecektir. Söz konusu tartışmalar, kamuoyunun ilgisinin artırılması ve diyalogun güçlendirilmesi amacıyla, STK üyelerini ve sıradan vatandaşları da kapsamalıdır.

Sivil toplum diyaloguna ilişkin konular hakkında sanal tartışmanın geliştirilmesi için internet destekli platformların yaratılması da teşvik edilecektir. Türkiye ve genişleme süreci ve sivil toplum diyalogu faaliyetleri hakkında bilgi veren ve STK'lara, okullara, üniversitelere ve araştırma merkezlerine link veren bir internet sitesi kurulacaktır. Kilit aktörlerin ve ilgili diğer tarafların katılımıyla, AB'ye üyelikle ilgili konularda düzenli internet sohbet oturumları (çat) düzenlenecektir.

3.2.9. Medya

AB'deki Türkiye'ye ilişkin sürekli bilgilendirme ve iletişim çalışmaları, özellikle diğer alanlarda yürütülmekte olan sivil toplum diyalogu faaliyetleri hakkında kamuoyunda bilinç oluşturmak amacıyla, önceliğin bir görsel-işitsel bileşene verilmesi suretiyle güçlendirilecek ve yoğunlaştırılacaktır.

Komisyon, Türkiye ve AB ülkelerindeki yaşam ve toplumun çeşitli yönlerini tanıtan ve Türk izleyicilerine AB, AB'nin kuralları ve politikaları hakkında bilgi veren televizyon programlarını destekleyecek ve kısmen finanse edecektir. Bu programlar, AB'deki Türk toplulukları da dahil olmak üzere, Türkiye ve AB'deki kamuoyuna yönelik olacaktır. Bölgesel ve yerel medya grupları tarafından hazırlanan programlara özel önem verilecektir. Bunun yanında, AB ve Türk televizyon şirketlerinin ortak programlar hazırlanmasına yönelik ortaklık projeleri de desteklenecektir.

3.2.10. Gazetecilerin Değişim Programlarına Katılması ve Bilinlendirilmesi

Türk ve AB gazetecilerinin katılacağı, seminerlerden oluşan bir program düzenlenecektir. Bu programın amacı, Türk ve AB gazetecilerinin Türkiye'nin AB'ye katılımı ile ilgili hususlar hakkında daha fazla bilgi sahibi olmasını sağlamak, karşılıklı anlayışı geliştirmek ve taraflar arasında en iyi uygulamaların karşılıklı değişimine fırsat tanımaktır.

Söz konusu program, AB düzeyinde gazetecileri temsil eden örgütlerin ve kâr amacı gütmeyen diğer kuruluşların desteğiyle geliştirilebilir. Bununla birlikte, bu eğitim programının üye devletlerde kalıcı bir etki yaratması için, Komisyon, özellikle karşılıklı ziyaretler ve ortak seminerler yoluyla, Türkiye ve AB üyesi ülkelerdeki gazeteci cemiyetleri arasında doğrudan temasların geliştirilmesine öncelik verecektir. Bu program için, biri genç gazetecilere yönelik, diğeri ise iki tarafın önde gelen editörleri ile AB ve üye devletlerden politika oluşturan üst düzey kişilerin düzenli şekilde bir araya gelmelerine odaklanan iki bileşen öngörülebilir.

3.2.10. Dini Topluluklar ve Dernekler

Ekim 2004 tarihli Komisyon tavsiyesinde de dile getirildiği gibi, sivil toplum diyalogu, dinsel konular üzerinde de yoğunlaşmalıdır. Bundan dolayı, özel kimliklerini ve katkılarını da dikkate alarak, kiliseler ve diğer dini dernek, cemaat veya örgütlerle, açık, şeffaf ve düzenli bir diyalog teşvik edilecektir.

Avrupa Komisyonu, 1980'lerden bu yana, AB üyesi ve AB'ye katılım yolundaki ülkelerdeki kiliseler ve dinler ile AB kurumları arasında, Avrupa entegrasyonuna ilişkin bir diyalogu sürdürmektedir. Bu kapsamda, giderek artan sayıda dinsel örgüt, sivil toplum diyalogunun bu yönünü geliştirmek bakımından işlev görebilecek Brüksel temsilcileri atamışlardır.

4. UYGULAMA MODALİTELERİ

4.1. Önde Gelen Kişilere Danışma

Komisyon, AB ve Türkiye'den, AB-Türkiye ilişkileri konusundaki uzmanlıklarına ve sivil toplumla olan ilgilerine göre seçilen önde gelen kişilerle, gelecekte atılacak adımlar konusundaki tavsiyelerinden yararlanmak üzere, düzenli istişarelerde bulunacaktır. Bu kişiler, ayrıca, sivil toplum diyalogu çerçevesinde yapılacak konferans, seminer ve diğer etkinliklerde bizzat yer almaları için davet edilebilir.

4.2. Mali Destek

İlke olarak, bu Bildirimde önerilen faaliyetler, mevcut kural ve usuller çerçevesinde, ilgili aday ülke için öngörülen katılım öncesi yardım bütçesinden finanse edilecektir. Buna ilaveten, söz konusu faaliyetler, medya grupları, meslek kuruluşları ve sosyal taraflar, kültürel kuruluşlar ve daha genel olarak kamu kuruluşları ve özel kuruluşlar tarafından da finanse edilebilir. Komisyon, sivil toplum diyalo ğunun hedefleriyle uyumlu etkinlikleri destekleyebilir. Aday ülkelerin hükümetleri ile AB tarafından desteklenen ve finanse edilen iki taraflı ve çok taraflı faaliyetler, ileride de sürdürülecek ve güçlendirilecektir.

AB, Türkiye'ye yönelik olarak finanse ettiği faaliyetler için, Türkiye için katılım öncesi yardım programı çerçevesinde tahsis edilmiş olan mali yardımı (2005 yılı için 300 milyon euro, 2006 yılında 500 milyon euro) kullanacaktır. Komisyon, sivil toplum diyalo ğu kapsamında öngörülen faaliyetler için gerekli fonu tahsis etmeye çalışacak ve böylece, halihazırda katılım öncesi mali yardım planlama belgesinin “siyasî ve kültürel diyalo ğ” başlığı altında finansmanı sağlanan faaliyetlerin payı artacaktır. Topluluk programlarına katılım da dahil olmak üzere, sivil toplum diyalo ğu kapsamındaki faaliyetlerin finansmanı için, yıllık katılım öncesi yardım bütçesinin % 8 ilâ % 10'una ihtiyaç duyulacağı tahmin edilmektedir. 2006 yılı programlaması için toplam 40 milyon euro öngörülmektedir.

Topluluk programlarına ilişkin olarak, aday ülkeler bütçeye katkı sağlamaktadır. Bu katkı kısmen aday ülkelerin ulusal bütçelerinden, kısmen de katılım öncesi yardım fonundan karşılanmaktadır. Komisyon, aday ülkelerin devam eden programlara katılımını güçlendirmek için, gelecekte katılım öncesi yardımın uygun bir kısmını aday ülkelerin katılımına tahsis edecektir. Kısa dönemde ise, diğer ilâve finansman biçimleri öngörülebilir. Aday ülkelerin halihazırda katılmadıkları programlarla ilgili olarak, Komisyon bu ülkeleri katılmaları konusunda teşvik edecek ve gerektiğinde, bu programların sorunsuz ve yararlı bir şekilde yürümesi için destek sağlayacaktır. Diğer spesifik faaliyetler için, Komisyon, sivil toplum diyalo ğu kapsamındaki belli hedeflerin gerçekleştirilmesi doğrultusunda ve Mali Tüzük ve uygulama kurallarına uygun olarak, bazı yararlanıcılara, doğrudan yardımda da bulunabilir.

Genişlemeye İlişkin İletişim Stratejisi, sivil toplum diyalo ğu gibi, AB'de ve aday ülkelerde, kamuoyunda gelecekteki genişlemelere ilişkin tartışmaları artırmayı hedeflemekte ve bundan dolayı sivil toplum diyalo ğunu değişik açılardan desteklemektedir. Bu çerçevede, aday ülkelerdeki AB delegasyonlarına tahsis edilen bilgi ve iletişim bütçesinden ve Avrupa Birliğinde genişleme için öngörülen faaliyetleri hedefleyen PRINCE programı bütçesinden de yararlanılabilir.

Sivil toplum diyalo ğu ile ilgili projelerin yönetilmesi ve uygulanması konusunda, Komisyon, mevcut yapılarından ve kaynaklarından (gerek Brüksel'deki, gerek aday ülkelerde bulunan Avrupa Komisyonu delegasyonlarındaki) ve ayrıca aday ülkelerdeki uygun kuruluşlardan destek alacaktır. İlâve yapıların oluşturulması olasılığı, ancak gelişmeler muvacehesinde gerekli görülmesi halinde dikkate alınacaktır. Bu konuda, AB ile dünyanın diğer bölgeleri arasında kültür ve bilgi alışverişini teşvik etmeyi amaçlayan mevcut vakıflar örnek teşkil edebilir.

4.3. Vize Sorunu

Halihazırda Türk vatandaşları vize yükümlülüğüne tâbidir. Bu yükümlülük, özellikle nispeten kısa bir süre içinde vize başvurularında önemli bir artış olması durumunda, bu Bildirimde sözü edilen bazı faaliyetlere katılım konusunda sıkıntı yaratabilir. Bu nedenle, vize işlemlerinin kolaylaştırılması, sivil toplum diyalo ğuna katılacak kişiler bakımından olumlu

karşılacaktır. Sivil toplum diyalogunun sorunsuz bir şekilde yürütülebilmesi için, vizeyi verecek ilgili üye devletin (katılımcıların, vizelerini zamanında ve fazla destekleyici belge ibraz etme zorunluluğunda kalmaksızın alabilmeleri için) tam işbirliği gerekecektir.

5. İZLEME VE RAPORLAMA

Bu bildirim, Türkiye, Hırvatistan ve AB'deki sivil toplumlar arasındaki diyalogun güçlendirilmesi yönünde sadece bir ilk adımdır. Bu diyalog katılım müzakereleriyle paralel olarak ilerlerken, zaman içinde ihtiyaçlar ve hedefler değişecek ve bunun sonucunda uyarlamalar yapılması gerekebilecektir.

Komisyon, gerçekleştirilen faaliyetleri ve sonuçları düzenli aralıklarla izleyecektir. Türkiye hakkında her yıl yayımlanan İlerleme Raporlarında, sivil toplum diyaloguna ilişkin, başlıca faaliyetlere ve sonuçların yer aldığı, özel bir bölüm bulunacaktır. Buna ilaveten, AB'nin internet sitesi "Europa"da, sürdürülen projelere ve sivil toplum diyalogu ile ilgili girişimlere ilişkin bilgilerin yayımlanacağı bir bölüme yer verilecektir.

AB genişleme sürecine ilişkin kamuoyu desteğini araştıran geniş çaplı anketler dışında, özellikle AB-Türkiye kültürel ilişkileri ve karşılıklı algılama açısından somut bilgi eksikliği söz konusudur. Komisyon, bu açığı kapatmak için, diyaloga ilişkin politikanın gelişimine yol göstermek üzere, AB ve Türkiye'deki sivil toplumları ve karşılıklı tavırları etkin bir şekilde izleyecektir. AB ve Türkiye'deki algılamalar konusunda konulara spesifik bir çalışma başlatılması da düşünülebilir.